

سۇئال

مەن تۇرمۇش قۇرغان، ئايالىم مېنىڭ گېپىمنى ئاڭلىمايدۇ، ماڭا ھۆرمەت قىلمايدۇ، ماڭا يۇقىرى ئاۋازدا جاۋاب قايتۇرىدۇ. مەن ئايالىمنى رامزاندا تەراۋىھ نامىزىغا بېرىشىم ياكى خىزمەت سەۋەبى بىلەن ئۇرۇغ-تۇغقانلىرىنى زىيارەت قىلىشتىن چەكلىگىنىمدە، ئەرزىمەس ئىشلارنى بانا قىلىپ مەن بىلەن ئۇرۇشىدۇ، ئائىلىسىدىكىلەرمۇ ئۇنى شۇنداق قېلىشقا كۈشكۈرتىدۇ، بۇنىڭ سەۋەبى؛ مەن ئايالىمنى ھىجابلىنىشقا، سىرتلارغا چىققاندا ئەتىر ئىشلەتمەسلىك، يىرىم-يالىڭاچ كېيىنمەسلىك قاتارلىق ئىشلارغا بۇيرۇيمەن. مەن بىرەر ئىش سەۋەبىدىن ئايالىمغا سۆز قىلسام ياكى ئاچچىقلانسام، ئۇ دەرھال ئاتا-ئانىسىنىڭ ئۆيىگە كېتىدۇ، ئائىلىسىدىكىلەر ئىشنى يەنىمۇ چوڭايتىشقا ئۇرۇنىدۇ، بۇ ئىش كۆپ تەكرارلاندى، بەزى ۋاقىتتا مېنىڭ رۇختىمىز مەن رەنجىپ قالدىم دەپ ئاتا-ئانىسىنىڭ ئۆيىدە قونۇۋالىدۇ.. مەن بۇ ئايالنى تالاق قىلىۋېتىشىم كېرەكمۇ ياكى سەۋىر قىلىپ بىللە ئۆتۈشۈم كېرەكمۇ؟ سەۋىر قىلىپ بىللە ئۆتسەم بۇنىڭغا ساۋاپ بولامدۇ؟ ياكى بۇ سەۋىرچانلىق مېنى خارلىق ۋە ئىززەت-ھۆرمەتنى دەپسەندە قىلغانلىققا ئىلىپ بارامدۇ؟ بۇنداق ھالەتتە تالاق قىلىش زۆرۈرمۇ ياكى ياخشىمۇ؟. بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى سورايمەن.

تەپسىلى جاۋاب

بارلىق گۈزەل مەدھىيىلەر ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھ تائالاغا خاستۇر.

بىرىنچى: ئەر-ئايال ھەر ئىككىلەن بىر-بىرىگە گۈزەل مۇئامىلىدە بولۇشى كېرەك. بۇ ھەقتە ئاللاھ تائالا قۇرئان كەرىمدە مۇنداق دەيدۇ: **وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ ۴۱ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا** تەرجىمىسى: **ئۇلار بىلەن چىرايلىقچە تىرىكچىلىك قىلىڭلار، ئەگەر ئۇلارنى ياقتۇرمىساڭلار (سەۋىر قىلىڭلار)، چۈنكى سىلەر ياقتۇرمايدىغان بىر ئىشتا ئاللاھ كۆپ خەيرىيەتلەرنى پەيدا قىلىشى مۇمكىن. [سۈرە نىسا 19-ئايەت].**

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ ۴۲ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ ۴۳ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ** تەرجىمىسى: ئاياللىرى ئۈستىدە ئەرلەرنىڭ ھەقىلىرى بولغىنىدەك، ئەرلىرى ئۈستىدە ئاياللارنىڭمۇ ھەقىلىرى بار (يەنى ئاياللار مۇۋاپىق دەرىجىدە ھوقۇقتىن بەھرىمەن بولۇشى كېرەك، مۇۋاپىق دەرىجىدە مەجبۇرىيەتمۇ ئۆتىشى كېرەك). (ئاياللارغا مەھرى بېرىش ۋە ئۇلارنىڭ تۇرمۇشىنى قامداش مەجبۇرىيەتلىرى ئەرلەرگە يۈكلەنگەنلىكتىن) ئەرلەر ئاياللاردىن بىر دەرىجە ئارتۇقلۇققا ئىگە. ئاللاھ غالىبتۇر. ھېكمەت بىلەن ئىش قىلغۇچىدۇر. [سۈرە بەقەرە 228-ئايەت].

ئايالنىڭ ئېرىگە بويسۇنۇشى ۋە بۇيرۇقىغا ئىتائەت قىلىشى ۋاجىب بولىدۇ. ئايال كىشى ئېرىنىڭ رۇخسىتىسىز ئۆيىدىن چىقماستىكى، ئېرىنىڭ ئۆز ئۈستىدىكى ھەققىنىڭ زور ئىكەنلىكى ۋە ئېرىگە ئىتائەت قىلىش- بويسۇنۇشنىڭ ئاتا- ئانىغا ئىتائەت قىلىش- بويسۇنۇشتىن يۇقىرى ئىكەنلىكىنى بىلىشى زۆرۈردۇر.

بۇ توغرىدا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيدۇ: ئەگەردە مەن ئىنساننى ئىنسانغا سەجدە قىلىشقا بۇيرۇشقا بۇيرۇلغان بولسام ئىدىم، ئاللاھنىڭ ئاياللار توغرىسىدا ئەرلەر ئۈستىگە يۈكلىگەن مەجبۇرىيىتىنىڭ ئېغىرلىقىدىن ئەلۋەتتە ئاياللارنى ئەرلىرىگە سەجدە قىلىشقا بۇيرۇغان بولاتتىم. [ئەبۇ داۋۇد رىۋايىتى، بۇ ھەدىسنى شەيخ ئەلبانى رەھىمەھۇللاھ ئەبۇ داۋۇدنىڭ سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمىدا سەھىھ دەپ كەلتۈرگەن].

مۇئاز ئىبنى جەبەل رەزىيەللاھۇئەنھۇدىن رىۋايەت قىلىنغان ھەدىستە پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: ئەگەر مەن ئىنساننى ئىنسانغا سەجدە قىلىشقا بۇيرۇشقا بۇيرۇلغان بولسام ئىدىم، ئەرنىڭ ئايال ئۈستىدىكى ھەققى ۋە مەجبۇرىيەتنىڭ چوڭلىقىدىن ئەلۋەتتە ئايالنى ئېرىگە سەجدە قىلىشقا بۇيرىغان بولاتتىم. ئايال كىشى ئېرىنىڭ ھەققىنى ئادا قىلمىغۇچە ئىماننىڭ ھالاۋىتىنى تاپالمايدۇ. ئەر كىشى ئايالنى ھەتتا ئۇلاغ ئۈستىدىكى ۋاقىتتا تەلەپ قىلىشقا ئېرىنىڭ تەلپىنى قاندۇرۇشى كېرەك. [ئىمام ئەھمەد رىۋايىتى].

ئىمام ھەيسەمىي مۇنداق دەيدۇ: يۇقىرىقى ھەدىسنى ئىمام بەزىلار تولۇق، ئىمام ئەھمەد قىسقارتىپ رىۋايەت قىلغان، راۋىيلىرىنىڭ ھەممىسى ئىشەنچلىكدۇر. مۇجمەئ ئەزەھۇئەند 4- توم 309- بەت].

پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيدۇ: بەش ۋاقىت نامازنى تولۇق ئادا قىلىپ، رامزان روزىسىنى تۇتۇپ، ئىپتىتىنى ساقلاپ، ئېرىگە ئىتائەت قىلغان ئايالغا قىيامەت كۈنىدە: جەننەتكە قايسى ئېشىكتىن كېرىشى خالىسىڭىز شۇ ئېشىكتىن كېرىڭ دېيىلىدۇ. [ئىبنى ھەببان رىۋايىتى. شەيخ ئەلبانى سەھىھ ھەدىسلەر توپلىمى 660- نومۇرلۇق ھەدىستە كەلتۈرگەن].

يۇقىرىقى ھەدىستە پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام ئايالنىڭ ئېرىگە ئىتائەت قىلىش بىلەن ناماز ئوقۇش، روزا تۇتۇش ۋە ئىپتىتىنى ساقلاشنى بىرگە بايان قىلىشتىكى ھېكمەتمۇ ئايالنىڭ ئېرىگە ئىتائەت قىلىشنىڭ ئەڭ مۇھىم ئىكەنلىكىنى تەكىتلەشتىن ئىبارەتتۇر. ئايالنىڭ ئاتا- ئانا، ئۇرۇغ- تۇققانلىرىنى زىيارەت قىلىش ئۈچۈن ئېرىنىڭ رۇخسىتىنى ئىلىشى شەرت ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلايدىغان ھەدىسلەردىن: ئائىشە رەزىيەللاھۇئەنھاغا تۆھمەت (ئىپكى) قىلىنغانلىقى بايان قىلىنغان ھەدىستە، ئائىشە رەزىيەللاھۇئەنھا پەيغەمبەرئەلەيھىسسالامدىن: ئاتا- ئانىمنىڭ ئۆيىگە كېتىشكە رۇخسەت بېرەملە؟، دېگەن سۆزدۇر. [بۇخارىي رىۋايىتى 4141- ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 2770- ھەدىس].

ئىمام ئىراقى "تەرھىت تەسرىب" ناملىق ئەسىرى 8- توم 58- بەتتە: "ئائىشە رەزىيەللاھۇئەنھانىڭ: ئاتا- ئانىمنىڭ ئۆيىگە كېتىشكە رۇخسەت بېرەملە؟ دېگەن سۆزدىن ئايالنىڭ ئېرىنىڭ رۇخسىتىنى ئاتا- ئانىسىنىڭ ئۆيىگە بېرىشىنىڭمۇ دۇرۇس ئەمەسلىكى

ئىپادىلىنىدۇ، دەپ بايان قىلىدۇ.

ئىككىنچى: ئېرىگە ئىتائەت قىلمىغان، ئېرىنى ھۆرمەت قىلمىغان، ئېرىگە ۋاقىرىغان ئايال، ئۆز پەرۋەردىگارىغا ئاسىيلىق قىلغان، ئېرىنىڭ ھەققىنى كۆزگە ئىلمىغان ئايال ھېسابلىنىدۇ. ئاللاھ تائالا ئەر-ئاياللار ئارىسىدىكى كۆڭۈلسىزلىكنى ھەل قىلىشنىڭ يولىنى كۆرسىتىپ مۇنداق دەيدۇ: الرَّجَالُ قَوَامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ ﴿٥﴾ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ ﴿٦﴾ وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ ﴿٧﴾ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا ﴿٨﴾ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا ، وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِّنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا ﴿٩﴾ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا تەرجىمىسى: ئەرلەر ئاياللارنىڭ ھامىيلىرىدۇر، بۇ ئاللاھنىڭ ئۇلارنىڭ بەزىسىنى بەزىسىدىن (يەنى ئەرلەرنى كۈچ - قۇۋۋەت، غازاتقا چىقىش قاتارلىق جەھەتلەردە ئاياللاردىن) ئارتۇق قىلغانلىقىدىندۇر ۋە ئەرلەرنىڭ ئۆز پۇل - ماللىرىنى سەرپ قىلغانلىقىدىندۇر (يەنى ئاياللارنىڭ نەپىقىسى ئەرلەرنىڭ زىممىسىگە يۈكلەنگەنلىكتىندۇر). ياخشى ئاياللار ئىتائەت قىلغۇچىلاردۇر، ئەرلىرى يېنىدا بولمىغان چاغلاردا ئاللاھنىڭ پاناھىدا ئەرلىرىنىڭ ھەقىرىنى ساقلىغۇچىلاردۇر، سىلەر سەركەشلىك قىلىشلىرىدىن قورقىدىغان ئاياللارغا نەسىھەت قىلىڭلار، (بۇ ئۈنۈم بەرمىسە) بىر تۆشەكتە بىللە ياتماڭلار، (بۇمۇ ئۈنۈم بەرمىسە) ئۇلارنى ئەدەبلەش مەقسىتىدە ئاستىراق ئۇرۇڭلار. ئەگەر سىلەرگە ئىتائەت قىلسا، ئۇلارنى بوزەك قىلىش خىيالىدا بولماڭلار. ئاللاھ ھەقىقەتەن سىلەردىن ئۈستۈندۇر، بۈيۈكتۇر (ئاللاھ ئاياللارغا زۇلۇم قىلغاننى جازا لايىدۇ). ئەگەر ئەر-خوتۇن ئىككىيلەننىڭ ئىناقسىز بولۇپ قېلىشىدىن قورقساڭلار، ئەرنىڭ تۇغقانلىرىدىن بىر ھەققانىي كىشىنى، خوتۇننىڭ تۇغقانلىرىدىن بىر ھەققانىي كىشىنى ئەۋەتىڭلار، ئاللاھ ئەگەر بۇ ئىككى كىشىنى ئەپلەشتۈرۈشنى خالىسا، ئەر-خوتۇن ئىككىسىنىڭ ئارىسىغا ئىناقلىق سالىدۇ. ئاللاھ ھەقىقەتەن ھەممىنى بىلگۈچىدۇر، ھەممىدىن خەۋەرداردۇر. [سۈرە نىسا 34-35-ئايەتلەر].

سىز ئايالىڭىزغا چىرايلىق نەسىھەت قىلىڭ ۋە ئۇنىڭ خاتا قىلىۋاتقانلىقىنى چۈشەندۈرۈڭ. ئەگەر سىزگە بۇ ئىشتا ياردىمى بولىدىغان ياخشى ئايال ياكى بۇ ھەقتە سۆزلەنگەن ۋەز-نەسىھەتلەر بايان قىلىنغان ئاۋازلىق ئەسەرلەر بولسا تىخىمۇ ياخشى بولىدۇ.

ۋەز-نەسىھەتنىڭ ئۈنۈمى بولمىسا، ئۇخلاش ئورنىغا يالغۇز تاشلاپ قۇيۇش، ئۇنىڭمۇ ئۈنۈمى بولمىسا يەڭگىل ئەدەپلەش، ئۇنىڭمۇ ئۈنۈمى بولمىغاندا ئائىلىڭىزدىن ياكى ئايالىڭىز ئائىلىسى تەرەپتىن ئارىدا نەسىھەت قىلىدىغان ۋە ئىككەيلەننىڭ ئارىسىنى ئارىپ قويىدىغان كىشىلەردىن ياردەم تەلەپ قىلىش كېرەك.

ئۈچىنچى: ئايال ئۆزىنىڭ ھاكاۋۇرلىقىنى داۋاملاشتۇرىدىكەن، سۆزىنى ئۇ ئايالنى تالاق قىلىش ياكى بىللە ئۆتۈشكە ۋە بۇنىڭدىن كېلىپ چىقىدىغان ئىجابىي ۋە سەلبىي نەتىجىلەرگە توختىنمىز. بۇ مەسىلە ئەرنىڭ ياكى ئارىدا پەرزەنت بولسا ئۇلارنىڭ ئەھۋالىنىڭ ئوخشاش بولماسلىقى بىلەن تۈرلۈك بولىدۇ. ئەر بۇ مەسىلىدە ياخشى ئويلىنىشى، تەجرىبىلىك كىشىلەردىن ئۈنۈملۈك بولغان مەسلىھەتلەرنى ئېلىشى كېرەك.

تۆتىنچى: ئايالىڭىز بىلەن بىرگە ئۆتۈشنى تاللىسىڭىز، بەزى ئىشلارغا سەۋىر قىلىسىڭىز ئاللاھ خالىسا ئەجىر-ساۋابقا ئېرىشىسىز. بۇ ھەقتە ئاللاھ تائالا قۇرئان كىرىمىدە مۇنداق دەيدۇ: **فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُمْ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا** تەرجىمىسى: **ئەگەر ئۇلارنى ياقتۇرمىساڭلار (سەۋىر قىلىڭلار)، چۈنكى سىلەر ياقتۇرمايدىغان بىر ئىشتا ئاللاھ كۆپ خەيرىيەتلەرنى پەيدا قىلىشى مۇمكىن.** [سۈرە نىسا 19-ئايەتنىڭ بىر قىسمى].

سەۋىرچانلىق ياخشى نەتىجە بېرىدۇ. شۈبھىسىزكى، ئاللاھ تائالا سەۋىر قىلغۇچىلار بىلەن بىرگىدۇر. ئاللاھ تائالا سەۋىر قىلغۇچىلارنىڭ ئاقىۋىتىنىڭ ياخشى بولىدىغانلىقى ۋە ئۇلارنىڭ ياخشى مۇكاپاتقا ئېرىشىدىغانلىقى توغرىسىدا ۋەدە قىلدى.

ئاللاھ تائالا بۇ ھەقتە مۇنداق دەيدۇ: **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ ۚ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ** تەرجىمىسى: **ئى مۆمىنلەر! سەۋىر ئارقىلىق ۋە ناماز ئارقىلىق ياردەم تىلەڭلار. ئاللاھ ھەقىقەتەن سەۋىر قىلغۇچىلار بىلەن بىللەدۇر.** [سۈرە بەقەرە 153-ئايەت].

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **إِنَّمَا يُوفَى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ** تەرجىمىسى: **پەقەت سەۋىر قىلغۇچىلارغا ئۇلارنىڭ ئەجرى ھېسابسىز بېرىلىدۇ.** [سۈرە زۇمەر 10-ئايەتنىڭ بىر قىسمى].

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ** تەرجىمىسى: **سەۋىر قىلغىن، شۈبھىسىزكى، ياخشى ئاقىۋەت تەقۋادارلارغا مەنسۇپتۇر.** [سۈرە ھۇد 49-ئايەتنىڭ بىر قىسمى].

ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ** تەرجىمىسى: **كىمكى ھەقىقەتەن تەقۋادارلىق قىلىدىكەن، سەۋىرى قىلىدىكەن (ياخشى مۇكاپاتقا ئېرىشىدۇ)، چۈنكى ئاللاھ ياخشى ئىش قىلغۇچىلارنىڭ ئەجرىنى بىكار قىلىۋەتمەيدۇ.** [سۈرە يۇسۇپ 90-ئايەت].

قېرىندىشىم! شۇنى بىلىشىڭىز كېرەككى، سەۋىر قىلىش، ئاچچىغىنى يۇتۇش ۋە خاتالىقنى ئەپۇ قىلىش دېگەن ھەرگىزمۇ ئاجىزلىق ۋە ئۆزىنى خار قىلغانلىق ھېسابلانمايدۇ. بۇ ئىككىسىنىڭ ئارىسىدىكى پەرقنى كۆپچىلىك كىشىلەر ناھايىتى ياخشى بىلىدۇ، شۇنىڭدەك ئايالمۇ ئېرىنىڭ يامانلىققا يامانلىق بىلەن مۇئامىلە قىلىپ، ئۆزىنى تالاق قىلىۋېتىپ يالغۇز ياشاشقا قادىر ئىكەنلىكىنى، ئەمما ئۆزىنىڭ قىلغانلىرىغا ئەر پەقەت ئاللاھ تائالانىڭ رازىلىقى ۋە ساۋابىنى كۆزلەپ سەۋىر قىلغانلىقىنى بىلىشى ۋە چۈشىنىشى كېرەك. شۇنداقلا ئېرىنىڭ ئۆزىنىڭ قىلمىشىغا سۈكۈت قىلىشىنى ئاجىزلىق، ئۆزى بىلەن بىرگە ياشىشىنى بىچارىلىق دەپ قارىماسلىق لازىم.

مۇشۇنداق ئەھۋاللاردا ئەر كىشى ئايالىنى دائىم ئاللاھ تائالاغا تەقۋادار بولۇشقا تەۋسىيە قىلىشى، بۇزۇقچىلىق ۋە ئايرىلىشقا سەۋەپ بولىدىغان شەيتاننىڭ ئويلىغا ئەگىشىشتىن ئاگاھلاندىرۇشى كېرەك. ئەر ئايالىغا ئاللاھتىن قورقۇڭ!، ماڭا ئىتائەتسىزلىك قىلىش بىلەن شەيتاننىڭ ياردەمچىلىرىدىن بولماڭ!. بەزى ۋاقىتتا مېنىڭمۇ سەۋىر قاچام تېشىپ، سىزنىڭ قىلمىشىڭىزغا لايىق

رەددىيە بېرىشىم، سىز مېنىڭ رۇخسىتىمىسىز ئۆيدىن چىقىپ كەتسىڭىز، تۇيغۇلىرىم سىزنى ئىككىنچى ئۆيگە كىرگۈزمەسلىكىگە چاقىرىشى مۇمكىن، دېگەندەك سۆزلەرنى قىلىش ئارقىلىق ئايالىغا ئۆزىنىڭ ئېغىزىدا دېگەن سۆزىنى ئەمەلىيەتتە ئىجرا قىلىشقا قادىر ئىكەنلىكىنى، ئەمما ئايالى، بالىلىرى ۋە ئائىلىسىنى ساقلاپ قېلىش ئۈچۈن سەۋىر قىلىدىغانلىقىنى بىلدۈرۈپ قويۇشى كېرەك.

سىزنى دائىم ئاللاھ تائالاغا دۇئا قىلىپ، ئايالىڭىزنى توغرا يولغا يېتەكلەشنى ۋە ئىككىڭلارنىڭ ئەھۋالىنى ئىسلاھ قىلىشىنى تىلەشكە تەۋسىيە قىلىمىز.

ئاللاھ تائالا ئىككىڭلارنى توغرا يولغا مۇۋەپپەقىيەت قىلسۇن.

ھەممىدىن توغرىنى بىلگۈچى ئاللاھ تائالادۇر.

تەرجىمە قىلغۇچى: سەيپىددىن ئەبۇ ئابدۇلئەزىز

تەكشۈرۈپ بېكىتكۈچى: نىزامىددىن تەمكىنى